

Maglekilde med kildegrotten med havguden Neptuns hoved. Foto: Henrik Denman 2022.

De store kraftkilder

Maglekilde

Vandet fosser i dag rigeligt og buldrende ud af Neptuns mund i kildegrotten på Maglekildevej. Ordet "magle" betyder stor, hvilket passer fint til denne kilde, som altid har givet mest vand i Roskilde og leveret vandet til den største strøm, som har drevet fem møller. Dermed har kilden haft stor økonomisk og praktisk betydning for byen, hvilket vil blive beskrevet i et senere afsnit.

Omkring kilden har der været et leben langt tilbage i tiden med at hente brugsvand, vaske tøj, vande kreaturer. Der var flere gange klager over svineriet og den manglende hygiejne ved kilden. Såvel Jens L. Wolff i 1654 som J. Georg Lange i 1756 fortæller beundrende om den store mængde vand, som formeligt sprøjter ud af kilden. Vandet blev selvfølgelig også ledt hen for at drive den første mølle i området.

Maglekilde, tegning Jakob Kornerup 1866. Roskilde Lokalhistoriske Arkiv.

Kildehuset over Maglekildes brønd med Søjomfruen. Roskilde Lokalhistoriske Arkiv.

I det 19. århundrede opstod der konkurrence om brugen af vandet, idet de ekspanderende industrier gradvist formindskede roskildens muligheder for at bruge vandet efter de gamle traditioner. Ejerne af området blev ved en aftale mellem kommunen og ejerkredsen i 1845 forpligtet til at lade vandet fra kildebrønden lede i en rende ned til en halvgrotte, som gav almenheden god adgang til at benytte vandet. Kildegrotten med havguden Neptuns hoved blev opført i 1845 og er tegnet af arkitekt H.C. Stilling, der også havde tegnet Tivoli.

Selve kilden blev ved samme lejlighed bygget ind i – eller under – et ottekantet kildehus som led i den store nye vandkuranstalt. En vindfløj i skikkelse af en kvinde med havfruehale – en søjomfru som beskytter det ferske vand – kom til at krone kildehusets tag.

I 1927 blev kildegrotten restaureret og det ottekantede kildehus nedrevet og erstattet med et noget mindre af træ, men stadig ottekantet og med søjomfruen øverst, sådan som vi ser det i dag ved siden af P-pladsen og tæt på selve kildeudløbet, men også tæt på Rektorkilden.

Roskilde Kommune er begyndt at bruge kildens vand igen, idet der dagligt i sommerperioden suges betragtelige

Maglekildes brønd ved Lille Maglekildestræde op mod Domkirken. Tegning ca. 1900. Roskilde Lokalhistoriske Arkiv.

*Vandet fosser ud af
Neptuns mund i Maglekilde.
Foto: Henrik Denman 2022.*

mængder vand op i tankvogne til vanding af byens blomster. Det er dog ikke noget, som forringer vandmængden: der løber dagligt 1100m^3 ud af Neptuns mund, kommunes tager blot 20m^3 .

*Søjomfruen flyttes over på
det nye kildehus.
Foto 1968. Roskilde Lokalhi-
storiske Arkiv.*

Klosterkilden efter nyeste restaurering. Foto: Henrik Denman 2022.

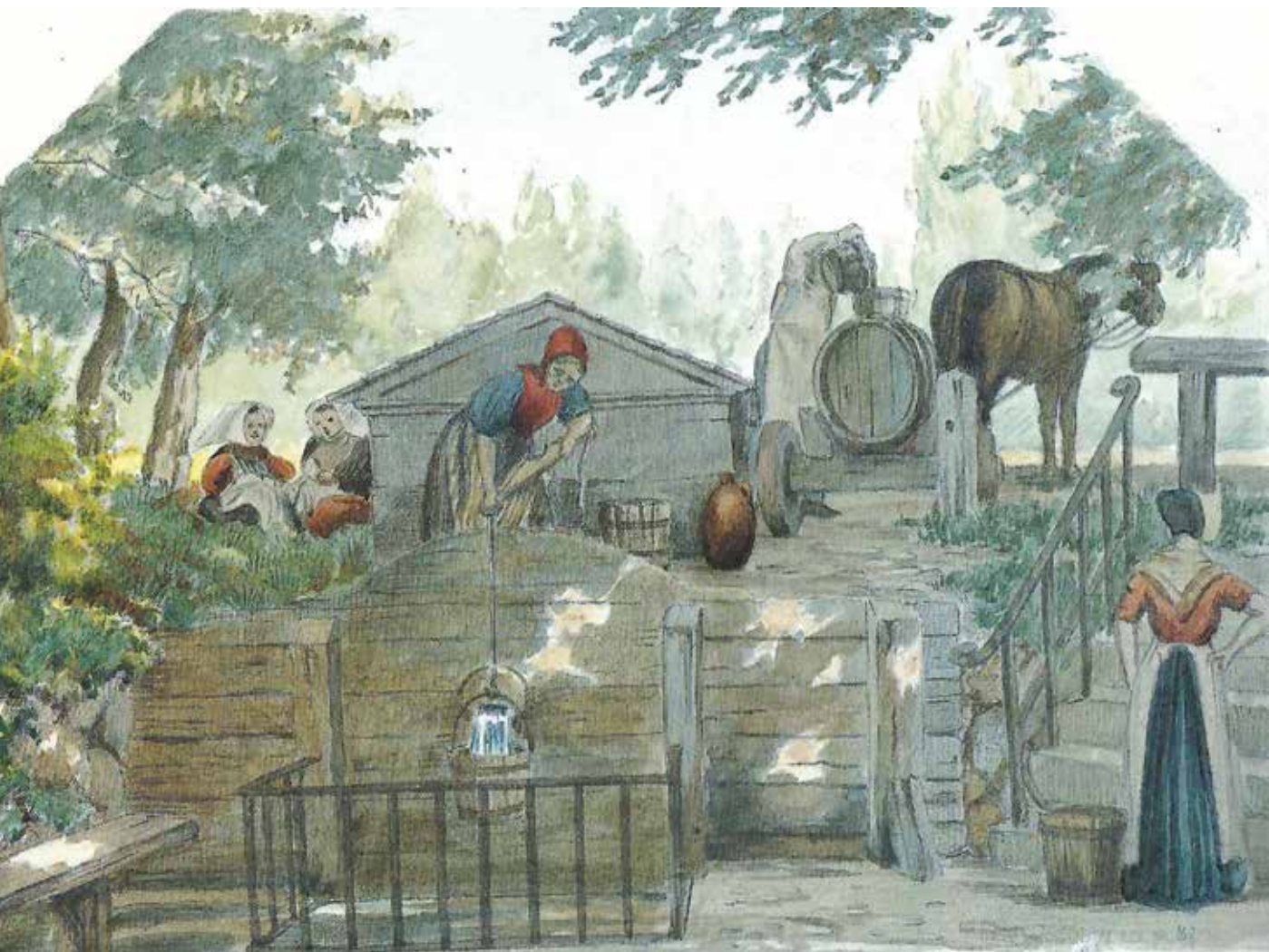
Klosterkilden

Denne kilde ligger i dag ved Dronning Margrethes Vej inde i et boligområde bag det gamle Skt. Maria Sygehus. Den er som den eneste kilde i Roskilde blevet udødeliggjort litterært, nemlig af forfatteren Holger Drachmann. Han boede nogle år i Roskilde på Det Kongelige Palæ og skrev i 1883 digtet "Ved Klosterkilden".

Drachmanns interesse og kærlighed til kilden gav anledning til, at den ofte blev kaldt Holger Drachmanns kilde, medens et ejerforhold en overgang betød, at kilden i folkmunde blev kaldt Apotekerkilden. Tilbage i middelalderen ejede Dominikanerklosteret området og kilden – deraf det nuværende navn. Det var Klosterkilden, som primært skaffede vand til byens tre østliggende møller via det meget snoede kildeforløb ned fra Klosterkilden til Roskilde Fjord ved Haraldsborg mølle. I dag ledes vandet i en åben rende til Klosterparkens midterste sø – et meget smukt område.

Da Behrmann skrev i 1832, var hele området domineret af ca. 30 kildevæld med en hovedkilde lidt lavere beliggende i terrænet – et helt geysrområde af vand. En af de mindre kilder havde fået konstrueret et skur ovenpå til bekvemmelighed for dem, der skyllede tøj i kilden. Byens indbyggere brugte også kilderne til drikke- og koge vand. Kildeområdet

Klosterkilden. Den lidt romantiske tegning fortæller om livet ved kilden.

Tegningen blev brugt som inspiration ved restaureringen i 1985. Farvelagt tegning af Hans Chr.

Clausen Ley 1849. Roskilde Lokalhistoriske Arkiv.

var ikke kun til nytte for borgerne, men også til glæde, da "pladsen afgiver et herligt, køligt sted til at hvile sig der om sommeren, thi alle kilderne er beplantede med træer, i hvis skygger der står havebænke".¹⁷ Intet under, at Drachmann var betaget!

I en periode i det 19. århundrede frem til 1871 var området, som var ejet af en gartner, omkring kilden et yndet udflugtsmål, bl.a. med musik, udskænkning af forfriskninger og kanonfotograf. Da var kildevandet samlet i en kildebrønd i en stensat grotte midt i en gartnerhave. 1903 solgte gartneriet området til den franske katolske orden Les Filles de la Sagesse (Visdommens døtre), som i 1904-05 byggede Skt. Maria Hospital. Det betød, at den offentlige adgang til Klosterkilden ophørte. Skt. Maria Hospital og plejehjem blev nedlagt i 1991, hvorefter kommunen købte hele grunden, og

derefter blev der igen adgang til kildeområdet. Kildegrotten var i mellemtiden blevet fredet i 1983.

Som de fleste andre kilder i byen uddøde denne kilde næsten, men ligesom de andre kilder kom vandet tilbage efter 1970'erne. Da var kilden, grotten og afløbet nærmest ødelagt.

I 1980'erne forenedes heldigvis mange gode kræfter og flere gode formål, da Roskilde Kommune lavede et større beskæftigelsesprojekt omkring kilden og det videre vandløb.

Klosterkilden i vinterdragt.

Pumpen kan anes til højre.

Foto: Kristian Hude ca.

1905. Roskilde Lokalhistoriske Arkiv.

Der hentes vand fra Klosterkilden. Foto 1924. Roskilde Lokalhistoriske Arkiv.

Efter indgående studier, tegninger og forarbejder fik unge med mange forskellige baggrunde og specialer under kyndig kommunal styring sat skik på kildegrotten, vandtilløbet, kildehuset, rækværket samt vandløbet videre til den midterste sø i Klosterparken. Den nye Klosterkilde blev færdig i 1985 og ligger nu til alles glæde frit tilgængeligt – et af de mest romantiske miljøer i Roskilde.¹⁸

Klosterkilden med Skt. Josefs Skole i baggrunden.

Foto 1905. Roskilde Lokalhistoriske Arkiv.